

Socjalizacja i jej agendy

Pojęcie	Definicja	Źródło
Socjalizacja	<p>1) Proces uspołeczniania, który polega na przekształcaniu przez instytucje społeczne indywiduum ludzkiego w jednostkę obdarzoną osobowością społeczną, uwewnętrznianiu i uczeniu jej uznawanych przez daną zbiorowość nor, wartości, wzorów i umiejętności; jednocześnie formuje się jej tożsamość, co umożliwi czynne uczestnictwo w codziennym życiu społecznym;</p> <p>a) S. pierwotna – pierwszy, zasadniczy i najważniejszy etap s., obejmuje dzieciństwo i wczesną młodość człowieka; w tym okresie jednostka przyswaja główne i podstawowe informacje oraz umiejętności potrzebne do sprawnego funkcjonowania jej w społeczeństwie. S. pierwotnej towarzyszą różnorakie wymogi i związki uczuciowo-emocjonalne(zazwyczaj silne). S. pierwotna kształtuje najgłębsze warstwy osobowości jednostki;</p> <p>b) S. wtórna – drugi, ostatni i zasadniczo nie kończący się nigdy etap s. jednostki, obejmuje wiek młodzieńczy i dorosłość; s. wtórna ściśle wiąże się z poznawaniem złożoności świata społecznego oraz różnorodnych modeli i wariantów życia; niezbędny etap w procesie zmieniania roli(ról) społecznej przez człowieka, jej skuteczność uwarunkowana jest możliwością odwoływania się do pewnych poznawczo-normatywnych schematów, uwewnętrznionych w okresie s. pierwotnej.</p> <p>2) Def. Romana Millera – Celem socjalizacji jest uspołecznianie powiązane z ustrojem i jego ideologią, realizowana przy pomocy treści ideologicznych, wykształcenia, i uczestnictwa w życiu społecznym. Dokonuje się w różnych środowiskach i grupach społecznych, których</p>	<p>K. Olechnicki, P. Załęcki, <i>Słownik socjologiczny</i>, Toruń 2000</p> <p>R. Podgórski, <i>Socjologia Mikrostruktury</i>, Bydgoszcz-Olsztyn 2008</p>

	<p>ideologie różnią się od propagowanych przez państwowe instytucje, w szczególności szkolnictwo. Wyniki socjalizacji pożądane w pewnych grupach mogą być nieakceptowane w innych.</p> <p>3) Def. Petera Bergera i Thomasa Luckmanna – Człowiek staje się pełnoprawnym członkiem społeczeństwa, dopiero po złożonym procesie wszechstronnego wprowadzania jednostki w obiektywny świat społeczny, lub jego sektor. Dzięki s. pierwotnej jednostka staje się członkiem społeczeństwa. Natomiast s. wtórną jest każdy proces który wprowadza jednostkę w inny sektor świata społecznego.</p> <p>4) Def. D. Parsonsa – Socjalizacja jest rezultatem stopniowej interrealizacji stosunków między rolami w rodzinie; jest to rozwój zobowiązań, uzdolnień które są przesłankami pełnienia ról społecznych w przyszłości; jest pojęciem szerszym niż wychowanie ponieważ obejmuje niezamierzone oddziaływania urzędzeń i instytucji oraz aparatu kultury.</p> <p>Typy socjalizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - socjalizacja do ról (w tym zawodowych i płciowych) - socjalizacja polityczna - socjalizacja kutrowa - socjalizacja instytucjonalna - socjalizacja wyznaniowa - socjalizacja specjalizująca (edukacyjna) - socjalizacja blokująca (kompetencje podmiotowe jednostki) 	<p>R. Podgórski, <i>Socjologia Mikrostruktury</i>, Bydgoszcz-Olsztyn 2008</p> <p>R. Podgórski, <i>Socjologia Mikrostruktury</i>, Bydgoszcz-Olsztyn 2008</p> <p>J. Modrzewski, <i>Socjalizacja i uczestnictwo społeczne</i>, Poznań 2007</p> <p>P. Sztompka, <i>Socjologia. Analiza społeczeństwa</i>, Kraków 2002</p>
Wychowanie	<p>1) W znaczeniu najszerszym – całościowy proces planowanej, świadomej i nieświadomionej działalności (interakcji) jednostki i otaczającego ją środowiska społecznego obejmujący kształtowanie osobowości jednostek, ich wiedzy, inteligencji i uczuć oraz rozwój fizyczny; odbywa się w ramach formalnego systemu nauczania, przybiera jednak często formę samowychowania.</p> <p>2) Def. Emila Durkheima – jedna z pierwszych koncepcji wychowania;</p>	<p>K. Olechnicki, P. Załęcki, <i>Słownik socjologiczny</i>, Toruń 2000</p> <p>R. Podgórski, <i>Socjologia</i></p>

	<p>a) Wychowanie jest oddziaływaniem pokoleń dorosłych na te, które jeszcze nie dojrzały do życia społecznego. Zmierza ona do wykształcenia i rozwinięcia w dziecku pewnej liczby stanów fizycznych, umysłowych i moralnych, jakich oczekuje od niego społeczeństwo polityczne jako całość oraz środowisko specjalne, do którego jest ono przeznaczone.</p> <p>b) Wychowanie polega na ciągłym wysiłku narzucania dziecku sposobów widzenia, myślenia i działania, do których nie doszłoby ono spontanicznie.</p> <p>3) Def. Czesława Czapówa – wychowanie to bezpośrednie lub pośrednie oddziaływanie osoby lub osób na inną osobę czy osoby, które socjalizuje, tj. przysposabia przedmiot oddziaływań do pełnienia ról społecznych.</p>	<p><i>Mikrostruktury</i>, Bydgoszcz-Olsztyn 2008</p> <p>Cz. Czapów, <i>Rodzina a wychowanie</i>, Warszawa 1968</p>
Akulturacja	<p>1) A. obejmuje zjawiska powstające wówczas, gdy grupy jednostek pochodzące z różnych kultur wchodzi w stały, bezpośredni kontakt powodujący stopniowe zmiany w pierwotnych wzorach kulturowych jednej lub obu grup.</p> <p>A. może przejawiać się w następujących formach:</p> <p>a) przejmowaniu przez jedną grupę elementów kultury innej grupy w procesie kontaktu społecznego;</p> <p>b) przyswajanie sobie kultury przez dziecko;</p> <p>c) przeobrażeń kulturowych w jednej społeczności pod wpływem kontaktu z inną, bądź też w różnych społeczeństwach mających ze sobą styczność.</p> <p>2) W procesie akulturacji szczególnie istotne okazują się niektóre role społeczne. Charakter sakralny społeczeństw plemiennych sprawia, że w procesie przekazu kulturowego jako liderzy uwikłani są ludzie o autorytecie religijnym. Istnieją również role charakterystyczne dla społeczeństwa dominującego, a zadaniem ich nosicieli – np. misjonarzy, nauczycieli, pracowników administracji- jest z założenia przekazywanie kultury własnej grupie podporządkowanej. Istotną rolę w przekazie kulturowym pełnią także</p>	<p>T. Plich(red.), <i>Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku. T. 1</i>, Warszawa 2003</p> <p>Z. Bokoszański, A. Kojder (red.), <i>Encyklopedia Socjologii. T. 1</i>, Warszawa 1998</p>

	<p>imigranci na stałe przybywający z rodzinnego kraju do zbiorowości ulegającej akulturacji. Stają się oni mniej lub bardziej świadomi nosicielami i przekazicielami kultury swojego społeczeństwa.</p>	
Kontrsocjalizacja	<p>Kultywowanie przeciwnych reguł i wzorów niż te uznawane przez grupy, od których chcemy się dystansować, będące naszymi negatywnymi grupami odniesienia.</p>	<p>P.Sztompka, <i>Socjologia. Analiza społeczeństwa</i>, Kraków 2002, s. 224</p>
Socjalizacja wyprzedzająca	<p>Naśladowanie reguł i wzorów, a zwłaszcza sposobu i stylu życia środowisk, do których aspirujemy i w których chcielibyśmy zostać zaakceptowani.</p>	<p>P.Sztompka, <i>Socjologia. Analiza społeczeństwa</i>, Kraków 2002, s. 225</p>
Resocjalizacja	<ol style="list-style-type: none"> 1) Działania wychowawcze i terapeutyczne, które w połączeniu z innymi formami socjalizacji wtórnej prowadzą do zmiany struktury osobowości jednostki, uznawanej za nieprzystosowaną do funkcjonowania w określonych grupach społecznych; ma na celu głównie świadome wykształcenie nowych wzorców zachowań i działań jednostki, które umożliwiłyby jej pełnienie określonych ról społecznych, prawidłowych kontaktów ze społeczeństwem, a także realizowanie własnych potrzeb w sposób społecznie akceptowany. 2) Proces przymusowego oddziaływania na człowieka wykolejonego przestępczo lub obyczajowo, najczęściej w warunkach izolacji w celu dokonania korekty w jego zachowaniach, postawach, rolach społecznych i niekiedy osobowości. 3) Def. Czesława Czapówa: Resocjalizacja dzieli się na aktualną i potencjalną. Potencjalna to zapobieganie i organizowanie warunków godnej egzystencji, gdzie prawdopodobieństwo wystąpienia dewiacji będzie małe. R. aktualna to proces poprawiania struktur i funkcji regulujących ludzkie zachowanie poprzez poszukiwanie dróg i warunków obecnego zachowania jednostki. Pełna resocjalizacja obejmuje wiele sfer i wymiarów ludzkiej egzystencji przed sytuacją kryzysową, w 	<p>K. Olechnicki, P. Załęcki, <i>Słownik socjologiczny</i>, Toruń 2000</p> <p>D. Lalak, T. Plich(red.), <i>Elementarne pojęcia pedagogiki społecznej i pracy socjalnej</i>, Warszawa 1999</p>

	trakcie i po niej.	
Socjalizacja odwrotna	Sytuacja spotykana w warunkach szybkiej zmiany kulturowej, kiedy młode pokolenie stara się wdrożyć tradycyjnie nastawione pokolenie starsze do nowych wzorów kulturowych: stylów bycia, mówienia, ubierania się, rozrywki, twórczości artystycznej itp.	P.Sztompka, <i>Socjologia. Analiza społeczeństwa</i> , Kraków 2002, s. 416
Internalizacja	<ol style="list-style-type: none"> 1) Najważniejszy aspekt socjalizacji; proces uwewnętrznienia przez jednostkę elementów rzeczywistości społecznej (wartości, normy, role, sposoby zachowania się oraz interpretacji świata) właściwych rodzinie, grupom społecznym i społeczeństwu, którego jest członkiem; zinternalizowane treści uznaje ona za swoje własne, obiektywne i obowiązujące. 2) Proces stopniowego uznawania pochodzących z zewnątrz poglądów, norm i wartości za własne, coś początkowo mogły one być odbierane jako obce. W wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym szczególną rolę w procesach internalizacji spełniają rodzice; stopniowo czynnikiem dominującym staje się szkoła, a obok niej środowisko rówieśnicze 	<p>K. Olechnicki, P. Załęcki, <i>Słownik socjologiczny</i>, Toruń 2000</p> <p>W. Okoń, <i>Nowy słownik pedagogiczny</i>, Warszawa 1996</p>
Eksternalizacja	Przejawianie się ukształtowanych kulturowo treści osobowościowych □ motywacji czy postaw □ w konkretnych działaniach.	P.Sztompka, <i>Socjologia. Analiza społeczeństwa</i> , Kraków 2002, s. 414
Rytuał przejścia	(rite de passage), publiczna uroczystość symbolizująca i podkreślająca zjawisko zmiany statusu społecznego grupy lub jednostki, wyraz społecznego usankcjonowania tej zmiany. Wiąże się z tzw. Przełomowymi momentami życia i odnosi się głównie do zmian grupy wiekowej. Obrzędy przejścia są silniej eksponowane w społeczeństwie tradycyjnym niż we współczesnym społeczeństwie przemysłowym. Przykładami obrzędu przejścia są między innymi ceremonie ślubne i ceremonie inicjacji.	K. Olechnicki, P. Załęcki, <i>Słownik socjologiczny</i> , Toruń 2000
Agenda	Grupa, instytucja lub znaczący inni, którzy biorą udział w socjalizacji jednostki. Do najważniejszych agend socjalizacji zalicza się rodzinę, szkołę, grupy rówieśnicze i mass media.	K. Olechnicki, P. Załęcki, <i>Słownik socjologiczny</i> , Toruń 2000

Agendy: - rodzina - szkoła -grupa rówieśnicza - Kościół -ośrodki i przedmioty kultury, mass media -administracja, służba zdrowia - Państwo, naród -grupy przestępcze, środowiska kontrkulturowe -ośrodki wychowawcze, więzienia - ośrodki kontroli społecznej, prawo -koła zainteresowań, szkoła, kursy, zakłady pracy	← socjalizacja pierwotna/ do ról ← socjalizacja pierwotna / wtórna ← socjalizacja pierwotna / wtórna ← socjalizacja wyznaniowa ← socjalizacja kulturowa ← socjalizacja instytucjonalna ← socjalizacja polityczna ← kontrsocjalizacja ← resocjalizacja ← socjalizacja blokująca kompetencje ← socjalizacja specjalizująca	
--	--	--

Przykładowa bibliografia:

Borowicz, Ryszard, 2002, *Socjologia* [w:] *Encyklopedia Socjologii*, tom 4, wyd. Oficyna naukowa, Warszawa, s. 42-46.

Parson, Talcott, 1969, *Struktura społeczna a osobowość*, Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa, s.172.

Pacholski, Maksymilian i Andrzej Słaboń, 2001, *Słownik pojęć socjologicznych*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków, s 174.

Possent, Vittorio, *Wychowanie osoby wyzwaniem kulturowym*, [w:] *Spółeczeństwo* 2/2008, ISSN 1426-4196, s.207-222.

Scola, Angelo, *Przygoda wychowawcza w społeczeństwie okresu przejściowego*, [w:] *Spółeczeństwo* 2/2008, ISSN 1426-4196, s.225-235.

Stypuła, Wioletta, *Wychowanie do wartości*, [w:] *Spółeczeństwo i rodzina* nr 17 (4/2008), Stalowa Wola 2008, s. 120-125.

Szacka, Barbara, 2003, *Wprowadzenie do Socjologii*, Wyd. Oficyna Naukowa, s. 135-156.

Sztompka, Piotr, 2003, *Socjologia*, wyd. Znak, s. 248-256.

Turner, Jonathan H., *Socjologia*, Zysk i S-ka Wydawnictwo s.c., Poznań s. 83-96.

Walczak-Duraj, Danuta, 2006, *Podstawy współczesnej Socjologii*, wyd. Omega-Praksis, Pabianice, s.172.